

Odnosi s javnošću i upravljanje političkim kriznim situacijama na primjeru ministarskih afera

Vrban, Korina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:991855>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMET
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ

KORINA VRBAN

**ODNOSI S JAVNOŠĆU I UPRAVLJANJE
POLITIČKIM KRIZNIM SITUACIJAMA NA
PRIMJERU MINISTARSKIH AFERA**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:
doc.dr.sc. Marina Đukić

Osijek, 2023.

Sažetak

U radu je detaljno objašnjena teorija okvira i sedam modela Hallahanovih uokvirivanja te na koji se način ona koristi u odnosima s javnošću. Tijekom afera koje privlače veliku medijsku pozornost svaki od aktera pokušava predstaviti svoju stranu sukoba i prilikom toga koriste modele uokvirivanja. Na taj način žele postići medijsku pristranost, odnosno pokušavaju nametnuti medijima svoj kut gledanja na sukob kako bi oni izvijestili javnost o određenom događaju iz perspektive koja njima ide u korist i u konačnici ostvarili potporu javnosti. U radu su analizirane dvije afere hrvatskih ministara; afera Horvat i afera Barišić. Analizom medijskih članaka u radu odgovoreno je na glavna pitanja; Koje su strane u sporu i koje okvire nameću? Koje okvire mediji prihvaćaju? Pokazuju li mediji pristranost prilikom odabira okvira? S obzirom na to da je u aferama riječ o optužbama o prekršaju zakona i morala, odnosno etičkih načela, može se pretpostaviti da će mediji prije pokazati optužene u negativnom svjetlu jer ih tako vidi i javnost.

Ključne riječi

Afera, odnosi s javnošću, okviri, skandal, teorija okvira.

Abstract

The paper explains in detail the frame theory and Hallahan's seven framing models and how it is used in public relations. During an affair that attracts a lot of media attention, each of the actors tries to present their side of the conflict and in doing so they use framing models. In this way, they want to achieve media bias, that is, they try to impose their point of view on the conflict on the media so that they report to the public about a certain event from a perspective that benefits them and ultimately gain public support. The paper analyzes two affairs of Croatian ministers the Horvat affair and the Barišić affair. The analysis of media articles answered the main question; Who are the actors in the affairs and what frames do they impose? What frames does the media accept? Do they show media bias when selecting frames? Given that, the scandals involve accusations of violations of law and morality, and ethical principles, it can be assumed that the media will rather show the accused in a negative light because that is how the public sees them.

Keywords

Affair, public relations, frames, scandal, frame theory

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Teorijski okvir	3
2.1. Odnosi s javnošću.....	3
2.2. Politički odnosi s javnošću.....	3
2.3. Skandali.....	4
3. Teorija okvira	5
3.1. Hallahanovi modeli uokvirivanja.....	5
3.2. Teorija okvira u odnosima s javnošću i njena primjena – analiza dosadašnjih istraživanja	7
4. Primjeri teorije okvira na ministarskim aferama	10
4.1. Metodologija istraživanja.....	10
4.2. Rezultati istraživanja - Afera Horvat	11
4.2.1. Prvi odgovori na aferu: USKOK, odvjetnik, mediji	13
4.2.2. Okvir političkih proponenata	13
4.2.3. Okvir političke opozicije.....	16
4.2.4. Okvir osumnjičenih političara u skandalu	18
4.2.5. Završetak afere.....	19
4.3. Rezultati istraživanja - Afera Barišić	20
4.3.1. Početak afere: Odbor i mediji	22
4.3.2. Okvir političara u skandalu.....	23
4.3.3. Završetak afere i mišljenje medija	24
4.4. Rezultati i usporedba.....	25
5. Zaključak	27
6. Literatura	28
6.1. Internetski izvori	29

1. Uvod

U javnim sporovima može postojati više aktera, a svaki se od njih trudi javnosti prezentirati svoju stranu gledišta na spor. Mediji, iako služe kao posrednici između aktera i javnosti, i sami nameću određena gledišta, odnosno situaciju pokušavaju prenijeti javnosti te pritom koriste takozvane okvire. Kako bi se objasnila teorija okvira i načini na koje se okviri upotrebljavaju u korist odnosa s javnošću, u radu su izabrane dvije afere hrvatskih ministara koje su medijski dobro popraćene.

U prvom dijelu rada teorijski su obrađeni pojmovi odnosa s javnošću, političkih odnosa s javnošću te skandala. Također, detaljno su obrađeni teorija okvira te sedam mogućih vrsta okvira. Zatim će se na odabranim primjerima ministarskih afera u Hrvatskoj objasniti kako mediji i odnosi s javnošću koriste okvire. Nadalje, odgovara se na pitanje koji od sedam Hallahanovih modela okvira koriste mediji te može li se utvrditi pristranost u medijima prema okvirima koje su odabrali i koji im se nameću, kao i mijenjaju li se ti okviri kroz vrijeme medijskog izvještavanja.

Prva obrađena afera je afera Horvat koja je u medijima kasnije nazvana i afera „Po babama i stričevima“, a radi se o korupcijskoj aferi koja je obuhvatila nekoliko ministara Vlade. U radu je naglasak stavljen na ministra prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Darka Horvata, s obzirom na to da je on prvookrivljeni te su istraženi ostali akteri i medijski odnos prema aferi. Afera je započela 19. veljače 2022. godine kada se vijest o uhićenju ministra Horvata prvi put pojavila u medijima. Tada je vijest bila najaktualnija i samim time većina portala je o aferi izvještavala svakodnevno. Zadnje vijesti o aferi u medijima se pojavljuju u veljači 2023. i vezene su uz sam proces suđenja.

Druga analizirana afera je afera Barišić koja se odnosi na skandal oko plagiranja radova ministra znanosti i obrazovanja Pave Barišića. Brojni su ovu aferu iskoristili za kritiziranje ministra i Vlade. Za donošenje odluke o povredi etičkih načela glavnu riječ imao je Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju kojem je plagijat prijavljen te koji je na kraju i donio odluku. Afera je započela u listopadu 2016. godine kada su mediji počeli pisati o zaboravljenoj prijavi protiv Barišića, a trajala je sve dok Odbor nije donio odluku o plagiranom radu u siječnju 2017. godine.

Glavni cilj ovog rada je kroz izjave glavnih sudionika u aferi te njihovih odnosa s javnošću prikazati okvire koje kreiraju oko skandala kako bi kroz njih utjecali na medije i ostvarili željeni ishod. Također, prikazano je jesu li mediji prihvatili nametnute okvire od sudionika te tako stvorili pristranost prema akterima ili su oblikovali vlastite okvire kroz interpretaciju događaja.

Sukladno s tim analiza je uključila pregled online news portala koji su izvještavali o aferi Horvat u vremenskom razdoblju od 19. veljače 2022. do veljače 2023. godine, te aferi Barišić u vremenskom razdoblju od listopada 2016. do siječnja 2017. godine. Pretraživanje se vršilo kroz Google preglednik po ključnim riječima „Darko Horvat“ za prvu aferu, odnosno „Pave Barišić“ za drugu aferu. Odabrani su samo oni članci koji se referiraju na navedeni slučaj, a jedinica analize su bile izjave ključnih sudionika događaja.

2. Teorijski okvir

2.1. Odnosi s javnošću

Odnosi s javnošću bitan su faktor u političkom djelovanju. Tomić (2016: 97) navodi definiciju Britanskog Instituta za odnose s javnošću, prema kojoj su odnosi s javnošću definirani kao „svjesna, planirana i održiva aktivnost kojom se upravlja i održava međusobno razumijevanje između organizacije i njezine javnosti“. Edward Bernays jedan je od prvih stručnjaka odnosa s javnošću u knjizi *Public Relations* (1952.) iznosi tri glavna značenja odnosa s javnošću: informiranje javnosti, uvjeravanje javnosti u svrhu modificiranja stavova i postupaka te nastojanja integracije stavova i postupaka institucije sa stavovima njezine javnosti.

2.2. Politički odnosi s javnošću

Navedene definicije usmjerene su prema institucijama i javnim osobama, no one se mogu primijeniti i na političke javne osobe, odnosno političke stranke. Tako na političke odnose s javnošću možemo gledati kao „proces upravljanja pomoću kojeg politički akteri zbog političkih razloga, pomoću učinkovite komunikacije i aktivnosti, nastoje utjecati, izgraditi i održati dobre odnose i reputacije s ciljnim javnostima da bi podržali misiju i postigli političke ciljeve.“ (Strömbäck, 2011, navedeno u Tomić, 2016). Tomić (2016: 854) ističe da je najvažniji zadatak informiranje kada je riječ o državnim odnosima s javnošću, odnosno da informacije neometano teku između naroda i državnih tijela. Međutim, Tomić (2016: 854) ovdje postavlja pitanje istinitosti informacija koje se prezentiraju javnosti jer u obzir treba uzeti činjenicu da je posao stručnjaka za odnose s javnošću u državnim ustanovama predstavljanje informacija koje odgovaraju i održavaju ugled njihovih poslodavaca u ovom slučaju političara.

Stručnjaci za odnose s javnošću često koriste razne metode kako bi utjecali na mišljenje javnosti, a jedna je i teorija okvira. Međutim, teško je reći da je oblikovanje i definiranje stvarnosti nužno loše i samim time da su odnosi s javnošću nemoralni. Hallahan (1999: 207) smatra kako je definiranje stvarnosti bit komunikacije te da ne možemo tvrditi da je sam proces u svojoj srži nužno loš ili dobar.

2.3. Skandali

U javnom svijetu gotovo uvijek postoji barem jedna aktualna afera. Mediji se, kako navodi Ožegović (2018: 2107), vode modelom strategije skandala čiji je cilj prikazati istinite ili neistinite informacije na način na koji će privući pažnju što većeg broja čitatelja i tako postići veću zaradu, odnosno bolji komercijalni i tržišni efekt. Yioutas i Segvic (2003: 571) ističu kako je interes javnosti najvažniji čimbenik kako bi neki upitni događaj prešao u sferu skandala. Tumber i Waisbord (2019: 10) opisuju tijek skandala koji započinje kada pojedinci na određen način krše zakone i moralna načela društva nakon čega slijedi niz reakcija javnosti te istrage i politički, odnosno pravni procesi.

Albrecht (2009: 21) navodi kako tipični skandal ili afera u medijima u prosjeku traje do 18.5 mjeseci, no to nije uvijek slučaj i može ovisiti o mogućnosti medija da preoblikuju i postavljaju nove okvire kako bi stari skandal obasjali novim svjetlom i tako ponovno zainteresirali javnost za njega.

Politički skandali mogu imati različite posljedice. Tumber i Waisbord (2019: 16) tvrde da postoje dvije struje gledanja na posljedice skandala; oni koji vjeruju da skandal pozitivno djeluje na demokraciju jer osvjetljava probleme i tako potiče vladajuće na rješavanje korumpiranosti, a s druge strane postoje oni koji su skeptični prema skandalima i vjeruju da skandali mogu stvoriti zasićenost kod javnosti. Just i Crigler (2019: 34) objašnjavaju da značaj izvještavanja o političkim skandalima leži u drami koja je u srži svakog skandala, a upravo ona privlači pozornost publike.

3. Teorija okvira

Teorija okvira, odnosno *framing* koncept, predstavlja teorijski pristup koji se koristi u novinarstvu i u odnosima s javnošću, a bavi se odabirom vijesti prilikom čega pokušava protumačiti njihove promjene, ali i stabilnost (Kunczik i Zipfel, 2006: 147). Tomić (2016: 196) navodi važnost okvira u odnosima s javnošću zbog njihovih utjecaja na stvaranje međusobnih odnosa između organizacije i javnosti kako bi ostvarili zajedničke okvire odnosa. Kunczik i Zipfel (2006: 148) pojašnjavaju kako „*framing* ističe određene dijelove realnosti, dok drugima umanjuje važnost ili ih ignorira. Taj se proces može odvijati svjesno ili nesvjesno“. Prilikom stvaranja okvira, treba uočiti i definirati problem, otkriti koji su uzroci, zatim donijeti moralnu prosudbu i na kraju ponuditi rješenje te predvidjeti vjerojatne posljedice (Entman, 1993, navedeno u Hallahan, 1999).

3.1. Hallahanovi modeli uokvirivanja

Hallahan (1999: 205) identificira sedam različitih vrsta okvira koji su primjenjivi na odnose s javnošću. Oni uključuju uokvirivanje situacija, atributa, izbora, radnji, pitanja, odgovornosti i vijesti. Hallahan (199: 210) pojašnjava svaki od sedam modela uokvirivanja.

Uokvirivanje situacije predstavlja odnos između pojedinca i određene situacije te na taj način osigurava strukturu za preispitivanje komunikacije. Okvir situacije primjenjuje se u analizi diskursa i prilikom pregovora, a Tomić (2016: 196) ističe kako okvir situacija često upotrebljavaju i organizacije kako bi obrazložile svoje postupke.

Kod uokvirivanja atributa izabrane se karakteristike naglašavaju dok se druge ignoriraju te se tako mijenja način na koji se informacije procesuiraju u smislu atributa. Ovakav okvir često koriste marketinške agencije i oglašivači upotrebom posebnih atributa kojima žele istaknuti pozitivne osobine proizvoda kao na primjer praktičnost, a sakriti, odnosno ignorirati, loše osobine kao što je cijena (Tomić 2016: 196).

Okvir izbora temelji se na predstavljanju alternativnih odluka u pozitivnom ili negativnom svijetlu. Svoje uporište, kako navodi Hallahan (1999: 214), sadrže u istraživanjima koja su pokazala da će ljudi prije odabrati veći rizik kako bi izbjegli gubitak, nego da zadrže dobitke.

Uz ovu teoriju usko je vezan i okvir radnje koji je usredotočen na radnju koju osoba poduzima kako bi ostvarila cilj. Za razliku od okvira atributa koji fokus stavljaju na kvalitete, dok se okvir izbora usredotočuje na spremnost pojedinca da preuzme rizik, kod okvira radnje fokus je na pokušaju maksimiziranja odnosa u kojem nisu uključene neovisne mogućnosti ili izbori. Kod okvira radnje pitanje je kako uokviriti radnju da bi se postigao cilj. Hallahan (1999: 216) opisuje okvir radnje na primjeru plaćanja školarine koje je moguće platiti odmah u paušalnom iznosu ili platiti malo veći iznos u ratama. Kako bi potaknuli ranije plaćanje, ako pretpostavimo da sveučilište želi poboljšati novčani tok, radnja ranijeg plaćanja može se uokviriti kao ostvarivanje popusta, dok se na plaćanje u ratama može gledati kao plaćanje dodatne naknade. Iako su opcije iste, nevezano kako ih predstavili, one su semantički različite.

Okvir pitanja često se koristi prilikom predstavljanja društvenih problema i sporova, a pomoću njih mogu se objasniti stavovi različitih strana spora koji nastoje da njihova strana prevagne. Sudionici u sporu često se natječu da njihova interpretacija problema prevlada kako bi drugi vidjeli spor iz perspektive slične njihovoj (Hallahan, 1999: 2017). Tomić (2016: 197) ističe da upravo okviri definiraju probleme te na taj način ograničavaju mogućnosti rješavanja istih.

Okvir odgovornosti odnosi se na pripisivanje uzroka događaja od strane pojedinaca na bilo koji unutarnji i vanjski čimbenik. Na način da maksimiziraju korist, odnosno minimiziraju krivnju, pojedinci pokazuju svoju ulogu u nekom događaju. Većina društvenih problema rađa pitanje o uzroku, odnosno traže osobu koja je odgovorna ili kriva za problem (Hallahan, 1999: 219). Ljudi često kada je riječ o kriznim situacijama željno traže uzrok te rijetko prihvaćaju događaje kao sudbinu i većinom imaju potrebu pripisati krivicu nekom akteru (Tomić 2016: 197).

Zadnji okvir je okvir vijesti. On se odnosi na procese kojima mediji prikazuju ili uokviruju vijesti i događaje kako bi objasnili apstraktne ideje na način koji je poznat javnosti te na koji će javnost najviše rezonirati (Hallahan, 1999: 221). Kada je riječ o odnosima s javnošću, poruke moraju sadržavati dovoljno nagovještaja kako bi ljudi lako shvatili bit poruke te se uvjerali u nju (Tomić, 2016: 197).

3.2. Teorija okvira u odnosima s javnošću i njena primjena – analiza dosadašnjih istraživanja

Albrecht (2009: 15) ističe da stručnjaci za odnose s javnošću koriste strategijski odabrane okvire kako bi odredili na koji način situacije, atributi, izbori, radnje, pitanja i odgovornost treba odabrati kako bi postigli željeni rezultat.

Stručnjaci odnosa s javnošću u potrebnim situacijama ponašaju se kao stratezi te pokušavaju upotrijebiti moguće okvire kako bi uspješno ostvarili ciljeve svojih klijenata (Tomić, 2016: 197). Kroz ovih sedam vrsta okvira mogu se sagledati i načini odnošenja s kriznim situacijama te pokušaji naglašavanja ili umanjivanja pozitivnih i negativnih strana.

Mediji mogu sami odabrati hoće li ili neće koristiti neke od ponuđenih okvira te ih mogu sami interpretirati ili jednostavno mogu prihvatiti ponuđenu interpretaciju. (Albrecht, 2009: 18)

U svom radu „The Plame Game: framing a political scandal“, Albrecht (2009.) analizira jedan od političkih skandala u SAD-u pod nazivom „Plame Game“. Radi se o prvom političkom skandalu tadašnjeg američkog predsjednika Georgea W. Busha i otkrivanja identiteta CIA agentice Valerie Plame. Kako bi opravdao razloge za odlazak u rat s Irakom, predsjednik Bush, naveo je činjenicu da Irak iz Afrike zaprema velike količine uranija koji je ključna komponenta pri izradi nuklearnog oružja. Tu je tvrdnju razotkrio bivši ambasador Joseph C. Wilson koji se bavio upravo mogućom prodajom uranija iz Nigera u Irak. Prilikom misije Wilson je zaključio kako je nemoguće prevesti potrebnu količinu uranija iz Nigera u Irak. Kako bi razotkrio predsjednika Busha i javnosti prikazao istinu, Wilson je dao brojne intervjue od kojih je najznačajniji članak za New York Times „What I didn't find in Africa“. Kako bi diskreditirali Wilsonove izjave, u medije je procurila informacija o njegovoj ženi, CIA agentici Valerie Plame koja je radila na programima oružja masovne destrukcije. Otkrivanje identiteta tajnih agenata prema zakonu SAD-a smatra se kaznenim djelom te je tako započet proces suđenja. Wilson i Plame smatrali su da je Američki državni vrh glavni krivac za odavanje identiteta medijima.

Albrecht u radu istražuje kako su se akteri u sukobu kroz pet godina trajanja afere borili da mediji prihvate njihove okvire kako bi javnost prihvatila njihovu stranu sukoba. Tannen (1998.), kako je navedeno u radu Albrecht (2009.), objašnjava kako mediji vijest ne prikazuju kao problem koji zahtijeva rješenje, već kao konflikt, odnosno kao bitku u kojoj sudionici mogu pobijediti ili izgubiti te na taj način privlače veću pažnju publike.

U „Plame Game“ skandalu, Albrecht (2009.) analizira kojim se od sedam modela uokvirivanja koriste akteri i njihovi stručnjaci za odnose s javnošću. Kako bi izabrala relevantne članke, Albrecht (2009.) pretražuje izvore korištenjem ključnih riječi „Valerie Plame“ i pretražuje članke u vremenskom periodu od srpnja 2003. do kolovoza 2008. godine. To su relevantni datumi vezani za skandal. Također, navodi službene izjave (intervjue i izjave za novinare) kao drugu važnu komponentu za ispitivanje aktera u skandalu i njihovih gledišta. Albrecht (2009.) se za pronalazak izjava koristi internetskim pretraživačima (Google, Ask i Yahoo) te se za pretraživanje koristi ključnim riječima „Valerie Plame“ i „Joseph C. Wilson“ te također bira izjave koje su objavljene u vremenskom periodu od srpnja 2003. do kolovoza 2008. godine. Za istraživanje tipova okvira koje su novinari koristili, Albrecht (2009.) analizira nasumično odabrane članke iz odabranog uzorka te tako određuje prevladavajuće okvire. Na ovakav način će se u ovom radu analizirati ministarske afere u Hrvatskoj.

U „Plame Game“ skandalu Albrecht (2009.) identificira da se svaka strana sukoba koristila strateškim okvirima problema, odgovornosti i vijesti. Okvir problema bilo je pitanje o posjedovanju nuklearnog oružja u Iraku. Dvije strane koje su pokušale uokviriti pitanje su strana Joea Wilsona i strana predsjednika Busha. Kod okvira odgovornosti Bush i njegova administracija odbacuju odgovornost za otkrivanje identiteta CIA agentice Valerie Plame. Albrecht (2009.) ovdje ističe kako je Bijela kuća često na to pitanje odgovarala „bez komentara“. Također, prikazan je i odnos medija i aktera, odnosno koje su okvire mediji prihvatili. U rezultatima analize nasumično odabranih članaka Albrecht (2009.) navodi kako su mediji prihvatili Wilsonov okvir, odnosno koristili su se riječju „kazna“, koju je Wilson prvi koristio, kako bi opisali razlog otkrivanja identiteta Valerie Plame. Tako su prikazali da je državni vrh „kaznio“ Wilsona i agenticu Plame otkrivanjem njezinog identiteta.

Nadalje, u rezultatima se navodi kako su Bijela kuća, to jest predsjednik Bush, također bili uspješni u nametanju okvira medijima. Glasnogovornik Bijele kuće koristio se izrazom „suradnje“ koji su onda mediji prihvatili i koristili za opisivanje odnosa Bijele kuće i Ministarstva pravosuđa tijekom trajanja istrage o otkrivanju identiteta.

Albrecht (2009.) se u svom radu koristi i kvantitativnom analizom članaka kako bi brojčano prikazala i usporedila broj okvira koji podržavaju, ne podržavaju ili su neutralni prema akterima.

Kvantitativna analiza pokazala je kako je u medijima jednako prisutan broj članaka koji podržavaju i članaka koji ne podržavaju pojedine aktere.

Nadalje, u rezultatima Albrecht (2009.) ističe da su mediji tijekom godina, s obzirom na to da je „Plame Game“ skandal koji se proteže kroz više godina, mijenjali okvire kako bi privukli pažnju publike. To prikazuju i rezultati koji naglašavaju da su se okviri gotovo svakog sudionika skandala tijekom vremena mijenjali.

Albrecht (2009.) zaključuje kako su svi akteri bili uspješni prilikom prenošenja svojih okvira na medije, međutim nitko nije pobijedio u „bitci kontrole“ s obzirom na to da su mediji prihvatili okvire jedne i druge strane.

4. Primjeri teorije okvira na ministarskim aferama

4.1. Metodologija istraživanja

Po uzoru na istraživanje Albrecht (2009.) u ovom je radu provedeno istraživanje na hrvatskim medijima. Kako bi prikazali okvire, za jedinicu analize u radu koriste se izjave glavnih sudionika događaja, to jest političkih skandala. Sudionici su podijeljeni na: političara u skandalu koji je svojim djelovanjem započeo skandal, političke proponente koji predstavljaju političku opciju kojoj pripada političar subjekt skandala, političku opoziciju te mediji koji prenose izjave sudionika, a samim time i okvire. Kroz objavljene članke u medijima uz same izjave sudionika dodatno se promatra i stav medija prema subjektima, odnosno jesu li mediji pokušali nametnuti svoj okvir ili je isti preuzet od samog izvora informacija. Albrecht (2009: 28) navodi kako novinari često ovise o onima na vlasti da ih informiraju o određenim događajima, a oni to čine putem službenih izjava i intervjuja koji su uvijek puni pokušaja uokvirivanja. Na taj se način oni koji daju intervjuje nadaju da će mediji također prihvatiti njihove okvire odnosno interpretaciju stvarnosti od odnosa s javnošću.

Lesinger (2016: 92) navodi kako izjava ima ključnu ulogu u prenošenju poruke, a sama izjava političara stvara autentičnost izvora iako ju političar unaprijed smišlja i planira. Upravo pomnim planiranjem informacija u vidu izjava koje plasiraju medijima, a tako i javnosti, političari i političke stranke, a isto tako i njihovi odjeli za odnose s javnošću kreiraju okvire. Cilj ovog rada je otkriti koje okvire odabiru, ovisno je li riječ o političkim proponentima, oponentima ili samim političarima te koje su od okvira mediji prihvatili.

U radu su odabrane dvije afere. Afera se prema Hrvatskoj enciklopediji definira kao „sumnjiv, nečastan, protuzakoničan posao ili postupak koji izaziva zanimanje javnosti, često i javni skandal“. Ispitano je mogu li se navedene afere klasificirati i kao skandali prema navedenim definicijama skandala u teorijskom dijelu.

Prilikom analize ministarskih afera izdvojeni su svi akteri, odnosi svi sudionici. Svaka izjava sudionika afere je sredstvo pomoću kojega onaj koji ju je dao želi postaviti određen okvir i na taj način pozitivno utjecati na svoj ugled. Kroz izjave koje su političari direktno ili indirektno kroz njihove odnose s javnošću dali medijima, sagledano je koje su okvire pri tom koristili i jesu li ih

mediji prihvatili. Izjave sudionika preuzete su iz članaka internetskih portala. Nadalje, sagledano je pokazuju li mediji afinitet prema jednoj strani, odnosno pokazuju li indiferentnost prema drugoj.

Kao što je Albrecht (2009.) u svom radu metodom analize izjava sudionika prikazala okvire koje je određena strana pokušala nametnuti i u ovom radu izabrani su članci korištenjem Google pretraživača. Članci su odabrani na način pretraživanja portala uz korištenje ključnih riječi „Darko Horvat“ te „Pave Barišić“. Nakon samog pretraživanja po ključnim riječima članci su sortirani prema vremenu objavljivanja, a za ovaj rad uzet je vremenski okvir od 19. veljače 2022. godine do veljače 2023. za prvu aferu te članci objavljeni od listopada 2016. godine do siječnja 2017. godine za drugu aferu. S obzirom na to da je prva aferu, tj. aferu Horvat započela uhićenjem ministra Horvata 19. veljače 2022. u fokus su stavljene izjave sudionika afere na samom početku budući da je medijski tada ova aferu bila najbolje pokrivena. Članci su odabrani nasumično iz odabranog uzorka po uzoru na rad Albrecht (2009.) kako bi se utvrdili okviri.

Aferu Horvat je aferu usredotočena na optužbe za korupcije. Yioutas i Segvic (2003: 571) tvrde kako su skandal i korupcija povezani, ali korupcija je stalna i povezana uz sustav, dok su skandali povremena pojava u specifičnom okruženju. Nadalje, tvrde kako je u srži skandala priznanje ili otkrivanje nezakonitih ili neetičkih ponašanja.

Također, odnos medija prema sudionicima i njihovim okvirima definiran je također po uzoru na rad Albrecht (2009.) gdje je navedeno kako mediji mogu pozitivno uokviriti aktere sukoba, suprotno tome mogu postaviti i negativne okvire, ali mogu ostati i neutralni s obzirom na aktere. Albrecht (2009: 40) naglašava kako bi svaki pravi novinar vijest trebao prikazati s minimalno dva izvora te se onda takav članak može smatrati objektivnim.

4.2. Rezultati istraživanja - Aferu Horvat

Aferu je započela 19. veljače 2022. godine kada je u ranim jutarnjim satima USKOK započeo s pretragom kuće ministra Darka Horvata. Njega je, kako navodi Dnevnik.hr, USKOK uhitio pod optužbom zlouporabe funkcije ministra te zbog činjenice da je bez natječaja dodjeljivao bespovratnih 2,6 milijuna kuna poslovnim objektima od kojih je imao koristi. Horvat je u ovoj aferi prvookrivljeni, a pod teretom optužbi našli su se još dva HDZ-ova ministra Tomislav Tolušić

i Josip Aladrović te potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske Boris Milošević (Dnevnik.hr, 2022.).

Aferu se može podijeliti na aktere s različitim motivima, kako bismo utvrdili koje okvire nameće koja strana. Sudionike afere prema kutovima gledišta mogu se podijeliti na četiri okvira;

- I. Okvir osumnjičenika
- II. Okvir političkih proponenata
- III. Okvir političke opozicije
- IV. Okvir medija

U okvir osumnjičenika spada HDZ-ov ministar prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine Darko Horvat, ali i ostali osumnjičeni. U drugi okvir spadaju svi politički proponenti, to jest politička strana kojoj pripada političar subjekt skandala. U aferi Horvat politički proponent je stranka HDZ. Ovaj okvir sačinjen je od izjava predsjednika Vlade Andreja Plenkovića te ostalih ministara koji nisu pod optužbom. Treći okvir je okvir političke opozicije, a u slučaju afere Horvat političku opoziciju čine svi oni političari koji pripadaju strankama opozicije HDZ-a. Zadnji okvir čine mediji koji mogu prihvatiti okvire sudionika i njihovih medija ili ih mogu odbaciti i sami formirati različit okvir. Na taj način mediji mogu podržati aktere i njihove okvire ili mogu sami interpretirati događaje i ostati neutralni, ali mogu i u potpunosti odbaciti nametnute okvire i stvoriti negativan okvir.

Ovu aferu možemo nazvati skandalom jer baš kao u navodu Tumber i Waisbord (2019: 10), skandal počinje kada pojedinac, u ovoj aferi je to ministar Horvat, počini kazneno djelo. U ovoj aferi radi se o kršenju zakona što je automatski rezultiralo burnim reakcijama javnosti te istragom i raznim pravnim procesima.

U daljnjem tekstu prikazane su prve reakcije političkih proponenata, opozicije te prve reakcije osumnjičenika. Paralelno s tim prikazan je i okvir medija kako bi se utvrdilo prihvaćaju li mediji date okvire. Vijest se u medijima pojavila 19. veljače 2022. godine te se od tog trenutka svaka strana trudi formirati okvir.

4.2.1. Prvi odgovori na aferu: USKOK, odvjetnik, mediji

U samom početku 19. veljače 2022. mediji su većinom nepristrano iznosili podatke o uhićenju. Ubrzo nakon samog uhićenja glasnogovornici i sami akteri krenuli su davati izjave. Prvo se oglasio glasnogovornik USKOK-a Sergej Abramov: „U tijeku je uhićenje i provođenje hitnih dokaznih radnji kao rezultat istraživanja koji ovaj ured vodi s policijskim nacionalnim USKOK-om.“ što je navedeno na N1 portalu (N1 Hrvatska, 2022.). USKOK kao posebno državno odvjetništvo, službeni je izvor i mediji se pozivaju na njega s obzirom na to da pruža službene činjenice o slučaju.

Isto je izvijestio i portal 24 sata sa člankom pod naslovom „I USKOK se oglasio o uhićenju“, međutim za razliku od članka N1 portala, 24 sata dodaje i komentar Horvatova odvjetnika Vladimira Terešaka koji je izjavio: „Jutros oko 6.30 sati nazvao me ministar Darko Horvat i rekao da mu je policija pozvonila na vrata i da ga sumnjiče za zlouporabu položaja.“ (Šipark, 2022.). Iako je izjava kratka, stvara dojam da je Horvat doveden u neočekivanu situaciju, što može sugerirati da on ustvari nije napravio ništa zbog čega bi mogao očekivati policiju. Odvjetnik se prema tome koristi okvirom situacije jer u plan stavlja odnos subjekta (Darka Horvata) sa situacijom (nenadanim uhićenjem).

4.2.2. Okvir političkih proponenata

Već istog dana situaciju o uhićenju političara subjekta daje i politička opcija kojoj on pripada, odnosno politički proponent. U ovom konkretnom slučaju proponent je stranka HDZ-a, a s obzirom da je riječ o ministru koji je tada bio član Vlade HDZ-a, 19. veljače 2022. održana je izvanredna konferencija za novinare kako bi politički proponenti dali izjavu i time stvorili okvir. O samom događaju izvijestilo je nekoliko portala.

N1 donosi naslov: „Plenković razriješio Horvata dužnosti“. U članku, uz opće informacije o aferi, navodi se i kako je USKOK na ročištu tražio mjesec dana istražnog zatvora. U članku su sažeto navedene informacije s konferencije za novinare. Objektivno se navodi komentar optužbe proponenta Andreja Plenkovića u kojemu je izjavio kako će o Horvatovoj sudbini odlučiti kada bude imao više informacija o slučaju te je naglasio da neće doći do izvanrednih parlamentarnih izbora jer je parlamentarna većina stabilna. U članak je dodana i naknadna informacija

glasnogovornika Vlade koji je potvrdio da je ministar Horvat razriješen dužnosti (N1 Info, Hina, 2022.). Ovakvo iznošenje vijesti djeluje neutralno bez vidnog zauzimanja strane. U ovom slučaju medij je pomno odabrao koje će izjave proponenta koristiti u članku. Navode se samo ključne izjave proponenta: traženje objašnjenja DORH-a o postupanju prema osumnjičenom, naglašavanje kako neće doći do parlamentarnih izbora te kako će o sudbini osumnjičenog odlučiti kada sazna više. Medij uz iznošenje najbitnijih sažetih informacija formira okvir vijesti, a prema okviru proponenta ostaje neutralan.

Nasuprot tome, o istoj konferenciji za novinare portal 24 sata donosi naslov: „Kako je Plenković napao DORH: 'Zvat ću glavnu državnu odvjetnicu da vidim što je ovo'“ (Kragić Mahmutović i Uremović, 2022.). Već u samom naslovu, korištenjem riječi „napao“, stvara se negativna konotacija. U ovom slučaju medij koristi takozvane „loaded words“, odnosno „nabijene riječi“ i na taj način dodatno pridonose dramtizaciji događaja te pojačavaju konflikt. Kao razlog tome Lesinger (2016: 89) navodi da mediji kako bi pridobili pažnju javnosti objavljuju manje bitne, ali zanimljive informacije i pri tome se ne obaziru na optužbe o senzacionalizmu. U ovom slučaju umjesto riječi „napao“, u članku se mogla koristiti neutralnija riječ, na primjer „prozvao“. U daljnjem tekstu članka navode se izjave premijera koje su za razliku od članka portala N1 opširnije i izravno prenesene. Proponent izjavljuje: „Pozivam šeficu DORH-a (...) da to objasni“ što dokazuje da medij odabirom „nabijenijih“ riječi okvir proponenta stavlja u negativno svjetlo.

Uz članak portal 24 sata objavio je i video s naslovom „Vidno nervozan premijer Plenković napao DORH: Na presici su mu se tresle ruke“ (24 sata, 2022.). Portal 24 sata nameće okvir atributa. Pridodavanjem negativnih karakteristika premijeru Plenkoviću, kao što su „vidno nervozan“ i stavljanje glavnog fokusa vijesti na činjenicu da su mu se tresle ruke, pažnju javnosti u potpunosti usmjerava na negativne osobine, a ne na informacije koje je proponent želio prenijeti. U ovom slučaju medij ne prihvaća okvir koji proponenti žele stvoriti. Mediji žele uokviriti proponente, a time i optuženike u negativnom svjetlu.

24 sata objavljuje još jedan članak o istoj konferenciji s naslovom: „Plenković: Vladu neće srušiti ni DORH ni nitko. Ako Horvat bude u zatvoru, ne može biti ministar“. U ovom članku detaljnije su iznesene izjave premijera Andreja Plenkovića te se jasnije može vidjeti njegovo stajalište u situaciji. U svojoj izjavi, Plenković navodi sljedeće: „Očekujem da sad svi još jednom potvrdimo da DORH nije pod šapama HDZ-a i da rade neovisno. Ali očito da imaju neki svoj razlog za ovu

dramatičnu žurnost, pa i ovakvo uhićenje ministra.“ Time iskorištava situaciju i pokušava zaustaviti prethodne optuže koje tvrde kako HDZ nadzire DORH. Na taj način ne samo da stvara distancu između HDZ-a i DORH-a, već ih stavlja u suprotstavljen odnos. Otvoreno proziva DORH i izjavljuje: „Pozivam šeficu DORH-a da javnosti kaže što je tako žurno da se uhiti ministar na dužnosti (...) Pravosudne institucije su sasvim sigurno neovisne od Vlade i HDZ-a, a jesu li neovisne od nekoga drugog – ne znam.“ Plenković postavlja pitanje je li DORH ovisan o nekom drugom te time dodatno stavlja u sukob DORH i HDZ. Proponentska strana izbjegava govoriti o samoj optužbi te je većina komentara upućena DORHU, odnosno na njihov „indikativan tajming“ i „dramatičnu žurnost“. Korištenjem takvih izraza suptilno staje na Horvatu stranu iako tijekom spora proponenti pokušavaju držati jasnu distancu optuženih i političke stranke kako bi se odgovornost za zločin koncentrirala samo na osumnjičenike, odnosno kako krivnja ne bi prešla na cijelu stranku. Tijekom konferencije premijer izbjegava glavna pitanja tog trenutka o tome za što se točno tereti Darko Horvat i ima li politička stranka HDZ veze s optužbama. Na to daje kratak komentar: „Ne znam ništa drugo osim onog što čitam iz medija. Ako je netko uhićen, taj ministar ne može biti, to je jasno, posebno ako ostane tamo - dodao je.“ (Cvok et. al. 2022.). U tom je trenutku proponentska strana jasno dala do znanja javnosti kako su spremni ukloniti ministra koji je osumnjičen za korupciju te na taj način pokazuju da politička stranka u cijelosti zapravo nema veze s njim i da odgovornost drže samo pojedinci koji će odgovarati za počinjene zločine. Tako na više ili manje uspješan način uokviruje situaciju i odgovornost. Kurtić (2015: 225) ističe kako je ovakva reakcija očekivana, odnosno da će organizacija prilikom uokvirivanja odgovornosti krizne situacije interpretirati kao rezultat pogrešnog djelovanja pojedinca, a nikako ne institucije. Upravo se takvim načinom postupanja i okvirom odgovornosti koristi proponentska strana.

Nadalje, direktno su citirane izjave proponentske strane i na taj način proponenti ostvaruju medijski prostor. Uz izjave premijera u članku je navedena i izjava glasnogovornika USKOK-a te tako članak upotpunjuje objektivnim činjenicama o slučaju.

Aferu i određene aspekte komentirali su i stručnjaci pa tako N1 objavljuje članak „Macan: Premijer nije babysitter svakom ministru, on ima političku odgovornost“ u kojem je politički analitičar Krešimir Macan prokomentirao situaciju. Članak je objavljen 19. veljače 2022., a u tom je trenutku još bilo upitno hoće li Horvat ostati ministar. Macan je zaključio kako Plenković neće braniti Horvata te da će se distancirati od optužbi što potvrđuje proponentsko korištenje okvira

odgovornosti kako bi prepisali odgovornost na optuženike i smanjili vlastitu odgovornost. Navedeno je i da smatra kako Plenković nije počinio kazneno djelo, već da samo ima političku odgovornost s obzirom da je odabrao ministre. Macan komentira i trenutak u kojem je DORH odlučio podići optužbu, a koji je Plenković žestoko kritizirao: “Ako ovo napravi DORH uoči rasprave u Saboru, nije biran tajming, oni su to mogli za tjedan dana, poslije rasprave. Ovo je dvostruki problem za predsjednika Vlade.” S jedne strane priznaje kako je odabrani „tajming“ nepogodan za Plenkovića i na taj način Macan opravdava njegovu reakciju. (N1 Hrvatska, 2022.)

Osim premijera Andreja Plenkovića, uhićenje Horvata komentirali su i nekolicina ministara koji su dali podršku Plenkoviću, a s obzirom na to da su svojim izjavama privukli medijsku pažnju, dodatno su pojačali proponentske okvire odgovornosti i pitanja u sporu koje je Plenković postavio.

Na portalu 24 sata objavljen je članak s naslovom: „Tramišak: Afere definitivno ne stvaraju ni lijepu ni dobru sliku“, a u članku se navodi kako je ministrica regionalnog razvoja i EU fondova Nataša Tramišak dala punu podršku premijeru. Samu aferu nije komentirala, ali je dala svoje mišljenje o pojavama afere općenito: „Naravno da nikome afere nisu ugodne i da ne stvaraju dobru sliku.“ (Hina, 2022.).

Među prvima svoj komentar afere dao je i ministar financija Zdravko Marić. Već u samom naslovu članka s portala 24 sata iznesen je njegov glavni komentar afere: „Marić o istrazi ministara: Afere nemaju pozitivan učinak na Vladu, nemam sve informacije“ (24 sata, Hina, 2022.). Marić, baš kao i Tramišak, težište stavlja na odnos proponenta i optuženog, odnosno Vlade i afere koji je negativan te ne daje nikakve druge komentare.

4.2.3. Okvir političke opozicije

Čitavu aferu komentirala je i oporba, a o čemu su izvijestili i medijski portali.

N1 objavio je članak „Oštre reakcije oporbe na Plenkovićev napad na DORH“. U članku je navedeno kako je oporba „digla glas kao nikada dosad i osudila premijera da je učinio neviđen napad na pravosuđe“ (Bačić, 2022.). Medij na taj način naglašava važnost reakcije opozicije koja je najglasnija do sad i tako dodatno naglašava važnost ovog skandala. Medij tako prihvaća nametnuti okvir opozicije koji u pitanje dovodi odgovornost proponenata.

Dnevnik.hr objavio je članak: „Burne reakcije oporbe na istrage: Vrijeme je da Vlada raspiše prijevremene izbore“. U članku su navedene izjave zastupnika iz različitih stranaka koji su svoje izjave dali direktno novinarima ili su ih objavili na svojim društvenim mrežama. U daljnjem tekstu analizirane su izjave navedene u članku. (G.B., Hina, 2022.)

Saborska zastupnica stranke MOŽEMO!, Sandra Benčić usmjerila je oštru kritiku na izjavu premijera Plenkovića. Izjavila je kako je premijer svojom izjavom poslao direktnu prijetnju svim pravosudnim tijelima. Opozicija je tako iskoristila napad propozicije i pokušaj odstranjivanja poveznice političke stranke HDZ-a i DORH-a te izjavu premijera objasnila riječima: „On je poručio glavnoj državnoj odvjetnici: „Mi smo te izabrali, mi smo te obranili u parlamentu, a ti nama hapsiš ministre subotom.“ Na taj način koristi okvir propozicije protiv njega kako bi javnosti поближе objasnila svoju stranu spora. Propozicija je postavila okvir pitanja o DORH-ovu odabiru trenutka uhićenja, a opozicija uokviruje postavljeno pitanje kao izbjegavanje odgovornosti.

Izjavu za novinare dao je i predsjednik SDP-a Peđa Grbin: „Kriminalna organizacija se vratila svojim starim navikama. Član Vlade u mandatu je uhićen za ono što je radio kao ministar. Plenkoviću smeta samo to što mu je netko ušao u dobar tjedan i što mu upropastio subotu ujutro. To nije demokracija, to je nešto drugo: to je ulazak u diktaturu.“ Opozicija i ovim komentarama fokus stavlja na izjavu proponenata, a optužba Horvata postaje samo poticaj da prezentira javnosti kako se protivnička stranka „vratila starim navikama“.

Sličnu izjavu dao je i Stjepo Bartulica, saborski zastupnik stranke Domovinski pokret: „Plenkovićeva transformacija HDZ-a je prazna priča. Stare navike se nikako ne mijenjaju.“ Opozicija korištenjem fraze „stare navike“ povezuje ranije optužbe iz prijašnjih afera sa sadašnjom aferom Horvat. Na taj način dodatno pojačavaju okvir pitanja, ali i okvir odgovornosti koji pokušavaju proširiti na cijelu stranku proponenata, dok se proponenti trude odgovornost zadržati na optuženim pojedincima. Na sličan način, u skandalu „Plame Game“, Albracht (2009: 16) navodi kako je i administracija predsjednika Busha, kao i stranka političkih proponenata u aferi Horvat, koristila strategiju izbjegavanja odgovornosti. S obzirom na to da su akteri negativno uključeni u skandal koriste se strategijom izbjegavanja odgovornosti.

4.2.4. Okvir osumnjičenih političara u skandalu

S obzirom na to da je riječ o sudskom procesu, Horvat ni ostali osumnjičeni za vrijeme trajanja suđenja nisu davali direktne izjave. Komentare za medije iznosili su njihovi odvjetnici.

19. veljače 2022. nakon što je Horvat uhićen i ispitan u USKOK-u njegov odvjetnik Vladimir Terešak obratio se medijima te je izjavio: „Očito je da se ne smatra krivim i da drži uvjerenje da onime što mu se stavlja na teret nije počinjeno kazneno djelo.“ N1 navodi da je Horvatova pomoćnica Ana Mandac drugookrivljena te kako je Terešak istaknuo da svi dokazi proizlaze iz slučaja u kojem je ona okrivljena s obzirom na to da Horvat „ne radi taj posao“ (N1 Hrvatska, 2022.).

Odvjetnik Vladimir Terešak, 21. veljače 2022. izjavljuje Hini kako smatra da bi Horvat mogao brzo biti pušten da se brani sa slobode jer je u istražnom zatvoru samo zbog opasnosti utjecaja na trojicu svjedoka. U članku koji je objavio 24 sata navedeno je kako Horvat nije u zatvoru zbog opasnosti ponavljanja kaznenog djela jer ga je premijer osobno razriješio dužnosti. U članku je istaknuto da je odvjetnik potvrdio kako će Horvat aktivirati saborski mandat te posebno naglašeno kako je Horvat 2018. godine imao plaću od 16 622 kuna. To dodatno potvrđuje naslovom: „Horvat iz Remetinca u Sabor na plaću od 16.622 kn, odvjetnik: 'Mogao bi brzo izaći na slobodu'“ (Hina, Pandžić, 2022.). Zbog tog navoda medij aludira na prošlo djelovanje optuženoga i stvara negativan okvir prema njemu. Maier, Jansen i von Sikorski (2019: 108) izriču kako je to čest slučaj kada je u pitanju skandal te da mediji zauzmu stav ovisno o tome je li osumnjičenik kriv ili nije.

Što se tiče izjava odvjetnika osumnjičenika, jasno je da Horvat ne prihvaća odgovornost te da pokušava minimizirati svoju krivnju i odgovornost prebaciti na svoju pomoćnicu. Na taj način koristi okvir odgovornosti jer, kako tvrdi Hallahan (1999: 219), pojedinac pokazuje svoju ulogu u događaju minimiziranjem krivnje te prebacivanjem krivice na drugu osobu.

1. ožujka 2022., nakon što je izašao iz istražnog zatvora u Remetincu gdje je boravio deset dana, Horvat je osobno dao izjavu novinarima. To je njegova prva i jedina osobna izjava nakon uhićenja. Video izjave objavljuje portal 24 sata. Horvat izjavljuje: „Mislim da bi najlakše bilo sve to skupa priznati i istog trenutka otići doma i čekati proces i suđenje, ali se nema što priznati. Uvjeren sam u to da svjesno ništa nisam napravio protuzakonito.“ U ovoj izjavi Horvat stavlja okvir na vlastiti izbor te alternativnu odluku predstavlja u negativnom svjetlu. Dodao je i izjavu: „Ja sam siguran

da će afera Horvat prerasti u jednu aferu koja će poprimiti žensko ime.“ (24 sata, 2022.). Njegovu odluku da odbaci odgovornost pojačao je i indirektnim prebacivanjem odgovornosti na njegovu suradnicu Mandac. Horvat je bio donekle uspješan u postavljanju okvira odgovornosti. Iako mediji nisu aferi dali „žensko ime“, niti su njega u potpunosti oslobodili odgovornosti, afera je ipak dobila novi naziv „Po babi i po stričevima“. Upravo je to izjavila Horvatova suradnica Ana Mandac kada je opisivala način dijeljena spornih poticaja. Sama je tijekom suđenja priznala krivnju i nagodila se (Hina, Pandžić, 2022.). Ostali portali također prihvaćaju novi naziv afere te tako i N1 28. prosinca 2022. donosi naslov: „Afera ‘Po babi i stričevima’: Horvatovi suradnici priznali krivnju i nagodili se“ (Hina, 2022.).

Albrecht (2009: 40) ističe da uporaba okvira može u određenom trenutku stvoriti pristranost medija, no kroz vrijeme je moguća jednaka pojava pozitivnih i negativnih okvira što na kraju stvara balans.

4.2.5. Završetak afere

Nakon godinu dana od početka afere mediji su izgubili interes o samoj aferi. Broj članaka znatno se smanjio u usporedbi na sam početak skandala.

Dnevnik.hr godinu dana nakon početka afere Horvat, kasnije nazvane i aferom „Po babi i stričevima“ objavljuje krajnji sažetak afere. Reporterka Dnevnika Nove TV, Barbara Golja, iznosi u članku opravdanja svih optuženih: „Buka u komunikacijskom kanalu nastala je kad se Milošević samo interesirao za dobrobit srpskih tvrtki, a Mandac krivo shvatila da ih ministar Horvat preko reda želi zadovoljiti poticajima (...) Tolušić je pak želio namiriti bliske mu tvrtke, Aladrović zaposliti bližnje.“ Sve su to okviri koje su optuženi ili njihovi odvjetnici željeli nametnuti medijima. No prema načinu na koji ih Golja navodi ironično i jedan za drugim oni gube značaj. U članku je dalje navedeno da su, iako optužnica nije potvrđena, optuženi „brzo našli drugi posao (...) Horvat u Končaru, Aladrović i Tolušić u privatnom poduzetništvu, a Milošević u Hrvatskom saboru.“ Sve je komentirala i Horvatova odvjetnica Višnja Drenški Lasan koja je dala izjavu: „Mi nemamo odluku o krivnji pa čak i oni koji su krivi ako su odslužili kaznu - što sad? Mi njih nikad više nećemo zapošljavati? To je suludo.“ Prema ovom članku vidljivo je da mediji ne prihvaćaju

nametnute okvire od strane optuženih te kako otvoreno kritiziraju optužene i presporo pravosuđe (Dnevnik.hr, 2023.).

Tijekom vremena mediji su smanjili poveznicu osumnjičenika i političkog proponenta, to jest Darka Horvata i Andreja Plenkovića. Pri pretraživanju medija s pojmom „Darko Horvat“ noviji članci vezani su uz proces suđenja. Na portalu Dnevnik.hr objavljen je jedan od novijih članaka koji ipak povezuje aferu Horvat s Plenkovićem. Naslov članka glasi „Brojne afere: Zamijenjena ili smijenjena čak 22 ministra u dva mandata Andreja Plenkovića“, a u članku su posebno istaknuti ministri koji su smijenjeni zbog afere (Dnevnik.hr, 2023.).

Afera je otprilike trajala godinu dana što je manje od tipičnog trajanja skandala u medijima za koji Albrecht (2009: 21) tvrdi da je u prosjeku 18.5 mjeseci. Interes medija je polako pao s obzirom na to da je politički subjekt izgubio poziciju ministra i samim time izgubio i važnost u javnosti.

4.3. Rezultati istraživanja - Afera Barišić

U aferi Barišić zapravo je riječ o skandalu plagiranja ministra. Veličini skandala dodatno pridonosi činjenica da se radi o plagiranju tadašnjeg ministra znanosti i obrazovanja Pave Barišića. Prema definiciji tijekom skandala Tumber i Waisbord (2019: 10) ističu da skandal započinje kada pojedinac na određen način krši zakon ili moralna načela društva što izaziva reakciju javnosti te istragu. Tako u aferi Barišić zaplet nastaje kršenjem moralnih načela – plagijatom što onda izaziva reakciju javnosti i određen tijek istrage koju u ovom slučaju provodi Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju.

Nakon stupanja na mjesto ministra znanosti i obrazovanja u javnost dolazi informacija kako su ministru Barišića zbog plagiranja prijavile njegove kolege. Cijela afera započela je 21. prosinca 2016. godine kada je na sjednici Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju donesena odluka kojom se Barišić tereti za plagiranje američkog znanstvenika Stephena Schlesingera. Ministar je u svome radu „Does Globalization Threaten Democracy“ koristio dijelove teksta već spomenutog znanstvenika, no pri tom nije naveo izvor.

Međutim, ovo nije prvi put prijave plagiranja, Barišić je za plagiranje bio prijavljen i u veljači 2011. godine kada je sudjelovao u uređivanju časopisa „Synthesis philosophica“. Časopis je

uređivao u razdoblju od 1993. do 2005. godine, a tada je glavni urednik časopisa bio njegov kolega Ante Čović. (Vlašić, 2017.)

Barišićev rad „Does Globalization Threaten Democracy“ objavljen je u drugom broju spomenutog časopisa izdanog 2008. godine. U prijavi se Barišića tereti za preuzimanje tuđih ideja i formuliranje istih, no osim toga tereti ga se i za doslovno preuzimanje sadržaja s *Wikipedije*, no pri tom nije naveden izvor otkud je sadržaj preuzet. Barišić je sa stranice *Wikipedija* preuzeo podatke kojima je definirao „Democracy“, preuzevši podatke preuzeo je i pogrešno napisano prezime autora, francuskog filozofa Francisa Fukuyame čije prezime u radu i časopisu navedeno kao Fukayama. Navodi se kako je sadržaje za svoj rad preuzeo od teoretičara i znanstvenika Samuela P. Huntingtona, Carla Boggosa i Stephena Schlesingera čija imena nije naznačio niti u jednom u svome radu. Nadalje, spominje se i teoretičar Robert A. Dahl kojega je Barišić spomenuo u jednoj rečenici svoga rada, no od njega je preuzeo sadržaje za dvije stranice svoga rada.

„Bili smo dužni prema pozitivnim propisima znanstvene zajednice i kodeksima to prijaviti“ rekao je za *Novosti* dr.sc. Tomislav Janović koji je Barišića i prijavio za plagiranje svoga rada. (Brakus, 2016.)

Razni medijski portali reagirali su na prijavu za plagiranje i brzo formirali mišljenje o cijelom skandalu. Javljuju se razna gledišta na aferu od kojih treba istaknuti Barišića kao optuženika i Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju. Medijski portali o slučaju često su Barišića stavljali u okvir krivca. Kao razlog tome Maier, Jansen i von Sikorski (2019: 108) navode kako mediji prilikom skandala različito reagiraju ovisno o tome je li optuženi kriv ili ne.

Okviri u ovom skandalu, kao i u prethodnom, mogu se podijeliti: na okvir političara u skandalu, u ovom slučaju ministar Barišić, na okvir političkih proponenata, okvir političke opozicije te okvir medija.

O skandalu plagiranja političara pišu i Maier, Jansen i von Sikorski (2019: 107) te navode kako je tadašnji njemački ministar obrane Karl-Theodor zu Guttenberg plagirao 94.4% od ukupno 393 stranica doktorske disertacije. U ovom slučaju zu Guttenberg je u dva tjedna izgubio doktorsku titulu, podnio ostavku sa mjesto ministra te napustio mjesto člana nacionalnog parlamenta. Uz sve to morao je platiti i kaznu od 20. 000 €. Maier, Jansen i von Sikorski (2019: 109, 110) zaključuju kako su mediji prilikom izvještavanja o ovom skandalu puno češće koristili okvir napada u

usporedbi s okvirom obrane. Također, naglašavaju kako su liberalne novine puno češće koristile okvir napada, dok su novine koje su politički konzervativnije opredijeljene izbjegavale koristiti okvir napada.

4.3.1. Početak afere: Odbor i mediji

Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju najviše je pozicionirano savjetodavno tijelo koje promiče etička načela i vrijednosti povezane sa znanosti i visokim obrazovanjem. Odbor je u ovom slučaju saborsko tijelo koje utvrđuje odgovornost. Na vlasti su u trenutku prijave plagijata politički proponenti osumnjičenog ministra Barišića, a s obzirom na to da je Odbor saborsko tijelo, ono također spada u skupinu političkih proponentata iako je ono neovisno.

Portal Novosti 21. listopada 2016. objavljuje članak s naslovom „Objavljujemo sadržaj prijave protiv Barišića skrivane pet godina“. U članku se navodi kako je prijava o plagiranju rada ministra Barišića u Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju stigla 11. veljače 2011. godine, no Odbor se nije bavio spomenutom prijavom iz razloga što je njegovim članovima istekao mandat pa samim time nije bilo moguće baviti se etičkom prihvatljivošću ili neprihvatljivošću. Tako su za Novosti odgovorili iz Agencije za znanost i visoko obrazovanje. U to vrijeme na mjestu predsjednika Odbora nalazio se Vedran Katavić koji je na upit o Barišićevoj prijavi odgovorio „ima službi koje o tome više znaju“, nadodavši nakon što su Novosti naznačile kako znaju za postojanje prijave: „Odlično. Meni zvoni da je to istina, ali nije ta prijava prošla kroz moje ruke. Ne mogu vam reći što je tamo bilo ni tko je tu koga što već.“ Vedran Katavić je na mjestu predsjednika Odbora djelovao do 11. travnja 2011. kada je podnio ostavku, no Sabor je tek 6. lipnja 2014. godine odlučio imenovati nove članove Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju. Odbor je s radom započeo tek 2016. godine kada predsjednik postaje Vlatko Silobrčić koji također govori kako „jednostavno ne zna ništa“ o prijavi ministra Barišića. Nakon što su Novosti upoznale predsjednika Silobrčića s prijavom o plagiranju rada koja je podnesena još u veljači 2011. godine nadodao je: „Da vi to meni niste sada rekli, nitko ne bi za njegov slučaj znao.“ Predsjednik Odbora potvrdio je kako nije ostvaren prijenos informacija o pristiglim prijavama koje su zaprimljene za vrijeme starog Odbora, potencijalno zbog toga što je prošlo puno vremena od raspuštanja starog Odbora i imenovanja novog. Također predložio je ponavljanje prijave kako bi na osnovu nje zatražio podatke u arhivi prošlog Odbora. Izjavu za Novosti pristao

je dati dr. sc. Tomislav Janović koji je Barišića i prijavio za plagiranje: „Očito je da su oni koji su je dobili procijenili da to nije vrijedno niti čitanja. Bili smo dužni prema pozitivnim propisima znanstvene zajednice i kodeksima to prijaviti.“ U ovom članku Novost istražuje vijest koja u tom trenutku još nije postala skandal. Iako je prijava podnesena pet godina ranije, javnost do trenutka objave ovog članka nije bila upoznata sa slučajem.

Članak iznosi stranu Odbora kako bi istražio zašto je prijava prošla neistraženo. U članku je istaknuto i kako ovo nije prva Barišićeva afera te kako je 2006. godine kada je radio kao pomoćnik ministra obrazovanja Dragana Primorca dvostruko naplaćivao putne troškove, a nakon što je otkriven dao je i ostavku. Nadalje, navodi se i druga afera 2009. godine u kojoj je Barišić optužen da je za vrijeme rada kao profesor na sveučilištu navodio ukupan broj sati koji je bio za tri puta veći od propisane godišnje norme. Navodi se da je Barišić tužio novinarku Tanju Rudež koja je objavila članak za Jutarnji list te da je nakon četiri godine suđenja izgubio parnicu (Brakus, 2016.). Na ovaj način medij ističe sve bivše afere ministra Barišića te na taj način stvara negativan okvir osumnjičenoga. Kurtić (2015: 326) navodi kako se organizacije u slučaju krizne situacije mogu koristiti strategijom umanjivanja i na taj način priznati krivicu, ali će pri tome pokušati nametnuti sve prijašnje pozitivne strane. U ovom slučaju medij se koristi suprotnom strategijom pojačavanja jer iako ministar Barišić nije još optužen, navode se sve njegove prošle negativne radnje i tako se navodi čitatelje da pretpostave krivicu. Na taj se način stvara okvir vijesti iz perspektive napada na Barišića, a tu su perspektivu vrlo brzo prihvatili i ostali mediji.

4.3.2. Okvir političara u skandalu

Kroz daljnji razvoj afere Barišić je dao izjavu o samome skandalu i ostavku na zahtjeve oporbe. Komentar je iznesen 27. listopada 2016. u članku 24 sata pod naslovom „Slučaj plagijat je davno riješen, nema razloga za moju ostavku“. Političar u skandalu (Barišić), kako bi odbacio optužbe i tako smanjio odgovornost, iznosi tri glavne izjave istaknute u članku. Prva je isticanje da je već utvrđeno od strane Odbora kako u radu ne postoje nepravilnosti. Zatim je nametnuo okvir pitanja, odnosno izjavio je kako je pravi problem u deformaciji pravnog sustava te kako ga to najviše zabrinjava. Barišić navodi sljedeće: „Odbor je prema zakonu iz 2003. imao zadaću promicati etička načela, a ne donositi pravorijek u konkretnim slučajevima.“ Na taj način pomiče fokus s pravog

problema, drugim riječima nastoji definirati problem, što Entman, (1993), kako je navedeno u radu Hallahana (1999), ističe kao jednu od funkcija okvira.

Treća izjava prikazana u članku Barišićev je komentar oporbenih zahtjeva za njegovom ostavkom. Barišić je zaključio da ne postoji razlog za njegovu ostavku. U članku se iznose Barišićeve izjave, bez dodatnih komentara ili zauzimanja strana. (Kragić Marinić, 2016.)

4.3.3. Završetak afere i mišljenje medija

10. siječnja 2017. godine Jutarnji list objavljuje članak „Konačno mišljenje Odbora za etiku u znanosti u visokom obrazovanju 'Ministar znanosti Pavo Barišić plagirao je Stephena Schlesingera'“. U članku se navodi kako je ministar Barišić optužen za tri slučaja plagiranja u svojim radovima te je istaknuto kako je odbor donio odluku da je Barišić plagirao rad američkog filozofa Stephena Schlesingera. U članku je naznačeno kako je Schlesinger potvrdio da je prihvatio Barišićevu ispriku. Nadalje, istaknuto je kako se Odbor nije mogao složiti oko druge dvije prijave jer „nisu toliko očiti plagijat.“ Također, ističe se kako je Odbor donio mišljenje o Barišićevoj prijavi povrede časti, ugleda i dostojanstva koju je podnio protiv četvorice znanstvenika koji su njega prijavili za plagijat. Navodi se da je Odbor procijenio da su četvorica znanstvenika naštetila Barišiću s obzirom da su prijavu za plagijat poslali na adresu dvadesetak znanstvenih institucija. Na samom kraju članka istaknuto je kako ministar Barišić i nakon što se ispričao Schlesingeru tvrdi da njegovo djelo nije plagijat (Rudež, Lilek, 2017.).

U ovom članku informacije su iznesene kritički i objektivno bez subjektivnosti. Prikazane su odluke Odbora koje su također objektivne i nepristrane te izjava Schlesingera i Barišićev komentar. Jedino gledište koje u članku izostaje je ono četvorice znanstvenika koji su prijavili Barišića.

No, nisu svi portali o rješenju skandala ostali nepristrani. 24 sata objavljuje članak „Zajednica prepisivača: Ministar je plagirao rad, Vladu nije briga“. Članak je je također objavljen 10. siječnja 2017. godine. U ovom članku naglašava se kako je prva prijava plagijata etičkom povjerenstvu Filozofskog fakulteta u Splitu na kojem je Barišić bio profesor 2011. godine odbačena. Navodi se i Barišićeva isprika Schlesingeru, no istaknuto je pitanje zašto je to učinio tek nakon što su svi mediji o tom počeli pisati, a ne osam godina ranije. Ovdje je upotrijebljen okvir pitanja u kojem je Barišićev postupak uokviren s negativnog gledišta. Također naglašava se i okvir odgovornosti s

obzirom na to da Barišić nije prihvatio odgovornost prije osam godina već je to učinio tek nakon pritiska medija. U članku se kritizira i odnosi političkih proponenata prema skandalu. Navedeno je da se Plenković oko afere plagijat „nije previše uzbuđivao“ te kako u Vladi nemaju komentara što je u naslovu članka protumačeno kao „Vladu nije briga“. Sve to, političara i proponente oslikava u negativnom svjetlu. U članku nije spomenuta Barišićeva prijava znanstvenika koju je Odbor podržao, a nije ni navedeno da je od tri prijavljena slučaja Odbor potvrdio samo jedan. (Zagorac, 2017.)

S obzirom na to da afera započinje u listopadu 2016. te traje do prosinca 2017. može se ustanoviti da je afera trajala svega 15 mjeseci. Prema tome afera je trajala ispod prosjeka za koji Albrecht (2009: 21) tvrdi kako je 18.5 mjeseci. To se može pripisati činjenici da je Odbor donio odluku i tako je spor riješen, a samim time i interes medija za skandal.

4.4. Rezultati i usporedba

Analizom izjava sudionika afera prikazano je postojanje okvira. Najčešće su korišteni okviri odgovornosti i okviri pitanja. Korištenjem okvira odgovornosti proponenti su se u oba slučaja željeli ograditi od počinjenih djela i odgovornost zadržati na osumnjičenom političaru. Pojedinaac može biti kriv, kako ističe Kurtić (2015: 225), ali ne i institucija (u ovom slučaju politička stranka), a od nje se očekuje da pokaže kako ima spremno rješenje za suočavanje s pojedincem i da na taj način očuva reputaciju i ugled. Prilikom korištenja okvira pitanja naglasak je na definiranju pitanja, odnosno problema kako bi subjekti imali kontrolu nad intenzitetom, smjerom i stabilnosti javnog mišljenja (Kurtić, 2015: 225). Subjekti u sporu pokušavaju pridobiti suosjećanje javnosti i, kako navodi Hallahan (1999: 2017), pokušavaju da njihova interpretacija samog problema prevlada nad onom suparničkom.

U prvom navedenom skandalu glavni okidač je kršenje zakona te je sam skandal shvaćen puno ozbiljnije od drugog skandala gdje je okidač kršenje etičkih načela. U oba skandala mediji su većinom kritizirali osumnjičene i stavljali ih u negativan okvir, a niti u jednom slučaju nisu koristili pozitivan okvir.

Afera Horvat koštala je Darka Horvata pozicije ministra i samim time možemo ju klasificirati kao ozbiljniju aferu s obzirom na to da je riječ o kršenju zakona. Nasuprot tome, u aferi Barišić riječ

je o povredi moralnih normi kao što je laganje te takav skandal nije rezultirao gubitkom ministarske pozicije. No, kao što su u svom radu naveli i Maier, Jansen i von Sikorski (2019: 107) i skandal o plagiranju može rezultirati gubitkom političke pozicije kao što je bio slučaj s ministrom obrane zu Guttenbergom.

5. Zaključak

Teorija okvira jedna je od ključnih stavki koju koriste, bilo svjesno ili nesvjesno, mediji i odnosi s javnošću. Posebno je vidljivo korištenje okvira prilikom javnih afera s obzirom na to da se lako mogu definirati strane, odnosno akteri i njihova stajališta. Svaki od aktera davanjem izjava i intervjua pokušava uokviriti situaciju iz svog kuta gledanja.

Kod afere Horvat sudjelovali su brojni akteri, a najvažniji su politička opozicija, politički proponenti (Plenković i HDZ) i sam osumnjičeni političar. S obzirom na to da je riječ o istražnom procesu Horvat nije mogao davati previše informacija te se većinom suzdržavao od komentiranja, a kada bi i dao izjavu nijekao je odgovornost. S obzirom da je već na samom početku afere Horvat izgubio poziciju ministra kroz vrijeme su mediji izgubili interes za njega. Politički proponenti, od kojih je najistaknutiji u ovom slučaju premijer Plenković, izjavama su pokušavali postaviti nekoliko okvira od kojih je glavni okvir zadržati odgovornost na Horvatu i optuženima kako cijela politička stranka ne bi preuzela krivnju. Kako navode Just i Crigler (2019: 37) okrivljavanjem pojedinaca institucija pokušava odmaknuti krivnju sa sebe. Tako i proponentska strana u ovom slučaju ne želi povezivati korupciju s proponentskom strankom, već odgovornost stavlja na optužene. Horvat je razrješavanjem dužnosti ministra još više stvorio distancu koja u početku same afere nije igrala veliku ulogu. Kroz vrijeme se to pokazalo dobrim korakom s obzirom na to da su u zadnjim člancima o Horvatu suđenju mediji zadržali pozornost na samo suđenje, a ne na korumpiranost Vlade. S obzirom na to da je riječ o ozbiljnim optužbama, mediji su puno više pokazali pristranost oporbi kada je riječ o prikazivanju strana. Iako su iznosili izjave optuženih i proponenata u određenim slučajima, to su činili na način na koji umanjuje njihov pokušaj obrane.

U aferi Barišić optužbe su usmjerene na etički i profesionalni propust za razliku od afere Horvat koja ima veću težinu s obzirom na to da su optužbe vezane uz korupciju i kršenje zakona. No, i kod afere plagijat mediji su pomno izvještavali o događajima. Glavni akter je ministar znanosti i obrazovanja Pavo Barišić koji je tijekom cijele afere negirao krivnju i tvrdio kako njegov rad nije plagijat. I u ovom su slučaju neki mediji stali na stranu protiv Barišića, što je i očekivano s obzirom na to da je on okrivljen. Isto kao i u prvoj aferi Barišića se povezivalo s Vladom kojoj se pripisivao manjak kredibiliteta. Za razliku od prve afere proponentska strana nije davala mnogo komentara medijima i ostala je na Barišićevoj strani koji je ostao obnašati funkciju ministra.

6. Literatura

1. Albrecht, D. M. (2009.) *The Plame Game: framing a political scandal*. Magistarski rad. Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College
2. Bernays, E. (1952.) *Public Relations*, University of Oklahoma Pres, Norman, New York.
3. Crigler, A. N. i Just M. R. (2019.) Media coverage of political scandals: effects of personalization and potential for democratic reforms. U: Zumber H., Waisbord S., ur. *The Routledge Companion to Media and Scandal*. New York: Routledge, str. 34-45.
4. Hallahan, K. (1999.) Seven Models of Framing: Implications for Public Relations. *Journal of public relations research*, 11(3), str. 205-242
5. Kunczik, M., Zipfel, A. (2006.) Izbor vijesti: Framing koncept. *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*. Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb. str. 147-150.
6. Kurtić, N. (2015.) *Odnosi s javnostima*. Sarajevo: University Press
7. Lesinger, G. (2016.) *Komunikacija odnosa s javnošću – Utjecaj odnosa s medijima na postavljanje dnevnih medijskih agendi*. Disertacija. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
8. Maier, J., Jansen, C. i von Sikorski, C. (2019.) Media framing of political scandals: theoretical framework and empirical evidence. U: Zumber H., Waisbord S., ur. *The Routledge Companion to Media and Scandal*. New York: Routledge, str. 104-114.
9. Ožegović, N. (2018.) *(Ne)vjerodostojnost medijske reprezentacije kulture: od političke manipulacije do strategije skandala*, *In medias res*, 7(13), str. 2101-2114.
10. Tomić, Z. (2016.) *Odnosi s javnošću: teorija i praksa*. II. dopunjeno izdanje. Zagreb: Synopsis d.o.o.
11. Tumber, H. i Waisbord (2019.) *Media and scandal*. U: Zumber H., Waisbord S., ur. *The Routledge Companion to Media and Scandal*. New York: Routledge, str. 10-22.

12. Yioutas, J. & Segvic, I. (2003.) Revisiting the Clinton/Lewinsky scandal: The convergence of agenda setting and framing. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 80(3), str. 567- 582.

6.1.Internetski izvori

1. 24 sata, HINA (2022.) Marić o istrazi ministara: Afere nemaju pozitivan učinak na Vladu, nemam sve informacije. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/maric-o-istrazi-ministara-afere-nemaju-pozitivan-ucinak-na-vladu-nemam-sve-informacije-816661> [pristup: 17.8.2023.]
2. afera. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=668> [Pristup: 8. 9. 2023]
3. Bačić, M. (2022). Oštre reakcije oporbe na Plenkovićev napad na DORH. N1 INFO. URL: <https://n1info.hr/video/ostre-reakcije-oporbe-na-plenkovicev-napad-na-dorh/> [pristup:17.8.2023.]
4. Brakus, A. (2016). Objavljujemo sadržaj prijave protiv Barišića skrivane pet godina. Portal Novosti. URL: <https://www.portalnovosti.com/barii-prijavljen-za-plagijat> [pristup: 18.8.2023.]
5. Brojne afere: Zamijenjena ili smijenjena čak 22 ministra u dva mandata Andreja Plenkovića (2023). URL:<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/brojne-afere-ministara-premijera-andreja-plenkovica---764372.html> [pristup: 18.8.2023.]
6. Cvok et. al. (2022.). Plenković: Vladu neće srušiti ni DORH ni nitko. Ako Horvat bude u zatvoru, ne može biti ministar. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/pratite-uzivo-plenkovic-nakon-uhicenja-ministra-horvata-816679> [pristup: 17.8.2023.]
7. G.B., HINA (2022.) Burne reakcije oporbe na istrage: "Vrijeme je da Vlada raspiše prijevremene izbore". Dnevnik.hr. <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/reakcije-na-pretres-stana-ministra-darka-horvata---696724.html> [pristup: 18.8.2023.]

8. Godina dana afere po babi i stričevima, a gdje su danas osumnjičeni? “Mislim da je tu zalutao iz čiste zabune“ (2023.). URL:<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/godina-dana-od-uhicenja-bivseg-ministra-darka-horvata---767101.html> [pristup: 18.8.2023.]
9. HINA (2022.) Tramišak: Afere definitivno ne stvaraju ni lijepu ni dobru sliku. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/tramisak-afere-definitivno-ne-stvaraju-ni-lijepu-ni-dobru-sliku-817186> [pristup: 17.8.2023.]
10. Hina, Pandžić, I. (2022.). Horvat iz Remetinca u Sabor na plaću od 16.622 kn, odvjetnik: 'Mogao bi brzo izaći na slobodu. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/darko-horvat-nakon-ostavke-namjerava-u-saborske-klupe-817058> [pristup: 28.8.2023.]
11. Hina. (2022.) Afera “po babi i stričevima”: Horvatovi suradnici priznali krivnju i nagodili se. N1 Hrvatska. URL: <https://n1info.hr/crna-kronika/afera-po-babi-i-stricevima-mandac-osudena-ostalima-se-razdvaja-postupak/> [pristup: 29.8. 2023.]
12. Jukić, I. i Uremović, K. (2022.). Darko Horvat izašao iz istražnog zatvora: „Siguran sam da će afera Horvat dobiti žensko ime“. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/darko-horvat-izasao-iz-istranog-zatvora-siguran-sam-da-ce-afera-horvat-dobiti-zensko-ime-819079>[pristup: 18.8.2023.]
13. Kragić Mahmutović, V. i Uremović, K. (2022.). Kako je Plenković napao DORH: „Zvat ću glavnu državnu odvjetnicu da vidi što je ovo“. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/kako-je-plenkovic-napao-dorh-zvat-cu-glavnu-drzavnu-odvjetnicu-da-vidim-sto-je-ovo-816695>[pristup: 17.8.2023.]
14. Kragić Marinić, V. (2016.). Slučaj plagijat je davno riješen, nema razloga za moju ostavku. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/odbor-za-etiku-danas-odlucuje-je-li-ministar-znanosti-plagirao-496820> [pristup: 18.8.2023.]
15. Macan: Premijer nije babysitter svakom ministru, on ima političku odgovornost (2022.). URL: <https://n1info.hr/vijesti/kresimir-macan-siguran-sam-premijer-nece-braniti-horvata/>[pristup: 18.8.2023.]

16. Odvjetnik Terešak: Horvat je aktivno iznosio obranu, ne smatra se krivim (2022.). URL: <https://n1info.hr/vijesti/odvjetnik-teresak-horvat-je-aktivno-iznosio-obranu-ne-smatra-se-krivim/> [pristup: 18.8.2023.]
17. Plenković razriješio Horvata dužnosti (2022.). URL: <https://n1info.hr/vijesti/ministar-horvat-razrijesen-je-duznosti/> [pristup: 17.8.2023.]
18. Rudež, T. i Lilek, M. (2017.). Konačno mišljenje Odbora za etiku u znanosti u visokom obrazovanju: „Ministar znanosti Pavo Barišić plagirao je Stephena Schlesingera“. Jutarnji list. URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/konacno-misljenje-odbora-za-etiku-u-znanosti-u-visokom-obrazovanju-ministar-znanosti-pavo-barisic-plagirao-je-stephena-schlesingera-5486619> [pristup: 18.8.2023.]
19. Šiprak, L. (2022.). I USKOK se oglasio o uhićenju. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/i-uskok-se-oglasio-o-uhicenju-816685> [pristup: 16.8.2023.]
20. USKOK optužio četiri bivša ministra za udruženi pothvat: Dnevnik Nove TV donosi detalje (2022.). URL: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prvi-put-u-hrvatskoj-povijesti-uskok-optuzio-cetiri-bivsa-ministra-za-udruzeni-pothvat---748891.html#lmState=4540021:3> [pristup: 16.8.2023.]
21. USKOK potvrdio uhićenje državnog dužnosnika (2022.). URL: <https://n1info.hr/video/n1-info-uskok-potvrdio-uhicenje-drzavnog-duznosnika/> [pristup: 16.8.2023.]
22. Vidno nervozan premijer Plenković napao DORH: Na presici su mu se tresle ruke (2022.). URL: <https://www.24sata.hr/fun/vidno-nervozan-premier-plenkovic-napao-dorh-na-presici-su-mu-se-tresle-ruke-816712> [pristup: 17.8.2023.]
23. Vlašić, T. (2017.). Izgleda da je Odbor za etiku odlučio da je ministar Barišić plagijator, a ovo je 7 bitnih stvari o tom slučaju. Telegram. URL: <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/izgleda-da-je-odbor-za-etiku-odlucio-da-je-ministar-barisic-plagijator-a-ovo-je-7-bitnih-stvari-o-slucaju/> [pristup: 18.8.2023.]
24. Zagorac, N. (2017.). Zajednica prepisivača: Ministar je plagirao rad, Vladu nije briga. 24 sata. URL: <https://www.24sata.hr/news/zajdnica-prepisivaca-ministar-je-plagirao-rad-vladu-nije-briga-506746> [pristup: 18.8.2023.]